

लोक सेवा आयोगले सम्माननीय राष्ट्रपतिज्यू समक्ष पेश गरेको साठीऔं वार्षिक प्रतिवेदनसम्बन्धी प्रेस विज्ञप्ती

नेपालको संविधानको धारा २९४ को व्यवस्था बमोजिम मिति २०७६ कार्तिक १९ गते मंगलबारका दिन सम्माननीय राष्ट्रपतिज्यू समक्ष २०७५ साल श्रावण देखि २०७६ साल आषाढ मसान्तसम्म आयोगबाट सम्पादित काम कारवाहीहरू समेटिएको साठीऔं वार्षिक प्रतिवेदन पेश गरिएको छ। वि.सं. २०१६ सालमा आयोगको पहिलो प्रतिवेदन प्रस्तुत भएको थियो। आयोगका वर्तमान पदाधिकारीहरूको नियुक्तिपछिको यो पाचौं प्रतिवेदन हो। प्रतिवेदनमा प्रशासनिक र वित्तीय स्थिति, परीक्षण प्रविधि, शैक्षिक योग्यता र पाठ्यक्रम सम्बन्धी भए-गरेका कामहरू, विज्ञापन र दरखास्तसम्बन्धी विवरण, परीक्षासम्बन्धी विवरण, अन्तर्वार्ता र सिफारिससम्बन्धी विवरण, समावेशी पदपूर्तिसम्बन्धी विश्लेषणात्मक तालिकाहरू, परामर्श र उजूरी सम्बन्धमा भएका निर्णयहरू, स्थानीय तहको पदपूर्ति, सुरक्षा निकाय तथा संगठित संस्थाको पदपूर्ति सम्बन्धमा आयोगबाट भएका कामहरू, साङ्गठनिक सुधार र नवप्रवर्तनीय कदमहरूलाई अलग-अलग परिच्छेदहरूमा समेटिएको छ।

आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को अवधिमा आयोगबाट सम्पादन भएका कार्य सम्बन्धि सार तथ्यहरू:

- केन्द्रिय र मातहतका कार्यालयहरू समेतमा गरी कुल ३ सय ९९ कर्मचारीहरू आयोगको कार्यसम्पादनमा संलग्न रहेका छन्। कार्यसम्पादनका सिलसिलामा प्रतिवेदन अवधिमा कुल ८७ पटक आयोग बैठक बसी विभिन्न विषयहरूमा जम्मा २ सय ९७ वटा निर्णयहरू लिइएको छ।
- प्रतिवेदन अवधिमा स्थानीय तहका विभिन्न सेवाका विभिन्न तहका पदका लागि ३० वटा नयाँ पाठ्यक्रमहरू निर्माण भएका छन्। त्यस्तै विभिन्न सेवाका अधिकृतस्तरका ७ वटा पाठ्यक्रमहरू परिमार्जन गरिएको छ।
- क्षमतामा आधारित (Competency Based) छनौट प्रणाली Assessment Center Methodology का विभिन्न औजार प्रयोग गर्ने क्रममा अप्राविधिक तर्फ रा.प.द्वितीय श्रेणीका पदमा उम्मेदवार छनौटका लागि In Basket Exercise परीक्षण विधि लागू गरिएको छ।
- यस अवधिमा संघ अन्तर्गतका कुल १ हजार १ सय ७४ पदको लागि २ सय ५७ वटा विज्ञापनहरू प्रकाशन गरिएको छ, जस अन्तर्गत समावेशी प्रतियोगिता तर्फ कुल ३ सय २६ पदका लागि विज्ञापन भएका छन्।
- आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ मा आयोगमा सङ्घ तर्फ कुल १ लाख ४३ हजार ८ सय ४० दरखास्त प्राप्त भएका छन्। गत आर्थिक वर्षको तुलनामा यस वर्ष दरखास्त संख्यामा ७५ प्रतिशतले कमी आएको छ। कर्मचारी समायोजन प्रकृयाका कारण प्रतिवेदन अवधिमा पदपूर्तिका लागि नेपाल सरकारवाट न्यून संख्यामा मात्र माग प्राप्त भएको कारण संघ तर्फका विज्ञापनमा दरखास्त संख्या न्यून देखिएको छ।
- गत वर्ष जस्तै यस वर्ष पनि खरिदार पदमा सवैभन्दा बढी (६४ हजार ७ सय ३३) दरखास्त परेका छन्। यस्तै गरी बढी दरखास्त परेका अन्य पदहरूमा क्रमशः नायव सुब्बा, शाखा अधिकृत लगायत रहेका छन्।
- उम्मेदवारको स्थायी ठेगानाका आधारमा प्रदेश नं. २ बाट कुल दरखास्तको २९ प्रतिशत दरखास्त प्राप्त भएका छन्। यस अवधिमा सबैभन्दा बढी दरखास्त पर्ने पाँच जिल्लाहरूमा क्रमशः सर्लाही, सप्तरी, धनुषा, बारा, महोत्तरी र सिरहा रहेका छन् भने सवैभन्दा कम दरखास्त परेका जिल्लाहरूमा मनाङ, मुस्ताङ, रसुवा, नवलपरासी (पश्चिम) र डोल्पा जिल्ला रहेका छन्।
- गत वर्ष जस्तै यस अवधिमा पनि सवैभन्दा बढी संख्यामा २१-२५ वर्ष उमेर समूहका (३५%) उम्मेदवारले दरखास्त दिएका छन् भने दरखास्त दिने उम्मेदवारको औषत उमेर पनि २६ वर्ष नै रहेको छ।
- यस अवधिमा भएका विज्ञापनमध्ये न्याय सेवा कानून समूहको उपसचिव (दलित समावेशी समूह) पदका लागि भएको विज्ञापनमा कुनैपनि दरखास्त परेनन्।
- प्रतिवेदन अवधिमा परीक्षा सञ्चालनका लागि विज्ञहरू मार्फत कुल ३ हजार ८ सय ६५ प्रश्नपत्र निर्माण गराइएको छ।

- आयोगबाट सञ्चालित परीक्षाहरूमा अनियमितता गर्ने ६५ जना उम्मेदवारहरूलाई विभिन्न किसिमका कारवाही गरिएको छ, जसमा ८ जना महिला र ५७ जना पुरुष रहेका छन्।
- प्रतिवेदन अवधिमा कुल ४ हजार ५ सय ७४ जना उम्मेदवारहरू स्थायी नियुक्तिका लागि सिफारिस गरिएको छ, जसमा महिला १ हजार ४ सय ४८ (३२%) र पुरुष ३ हजार १ सय २६ (६८%) रहेका छन्। यस वर्ष सिफारिस हुने उम्मेदवारहरूको औसत उमेर २९ वर्ष रहेको छ।
- स्थायी ठेगानाका आधारमा यस अवधिमा प्रदेश नं. २ बाट सवैभन्दा धेरै ९ सय ४० जना (२०%) उम्मेदवार सिफारिस भएका छन्। सबैभन्दा बढी उम्मेदवार सिफारिस हुने पाँच जिल्लामा क्रमशः सर्लाही, रौतहट, रूकुम (पूर्व), गुल्मी, स्याङ्जा र सुर्खेत तथा सवैभन्दा कम उम्मेदवार सिफारिस हुने जिल्लामा क्रमशः तेहथुम, सोलुखुम्बु, लमजुङ, सिन्धुपाल्चोक र मुगु रहेका छन्। मनाङ, मुस्ताङ, डोल्पा र रसुवा जिल्लाबाट कुनैपनि उम्मेदवार सिफारिस भएनन्।
- आ.व. २०७४/७५ का विज्ञापनबाट प्रतिवेदन अवधि आ.व. २०७५/७६ मा समावेशी प्रतियोगिता तर्फ कुल १ हजार ८ सय ८३ जना (कुल सिफारिसको ४१%) उम्मेदवार सिफारिस भएका छन्।
- समावेशी पदपूर्ति व्यवस्था लागू भएदेखि हालसम्म १२ वर्षको अवधिमा विभिन्न ६ समावेशी समूहका विज्ञापनमा जम्मा २१ हजार ५ सय ४६ जना उम्मेदवारहरू सिफारिस भएका छन्। समावेशी समूहका उम्मेदवारहरू खुलातर्फका विज्ञापनबाट समेत उल्लेख्य संख्यामा सिफारिस भएका छन्।
- आयोगबाट यस अवधिमा विभिन्न ६६ वटा निकायका कमर्चारी सेवाका शर्त सम्बन्धी कानून लगायतका विषयमा विभिन्न परामर्श प्रदान गरिएको छ। त्यस्तै अधिकृतस्तरका पदमा बढुवा समितिले गरेका सिफारिसहरू उपर आयोगमा ४० वटा उजुरी प्राप्त भएकोमा त्यसमध्ये २ वटा निर्णयहरू संशोधन गर्नेगरी परामर्श प्रदान गरिएको छ।
- यस आर्थिक वर्षमा रिक्त पद पूर्तिका लागि विभिन्न स्थानीय तहबाट संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय मार्फत प्राप्त मागका आधारमा कूल विभिन्न सेवा र तहका ९ हजार १ सय ६१ पदका लागि विज्ञापन प्रकाशन गरिएकोमा उक्त विज्ञापनमा कूल ५ लाख २८ हजार ९ सय ६८ दरखास्त परेका छन्।
- कुल ९७ वटा निकायमा लोक सेवा आयोगको प्रतिनिधित्व रहेको छ। प्रतिवेदन अवधिमा सुरक्षा निकाय र संगठित संस्थाका समेत गरी कुल २८ वटा निकायका ३ हजार ४६ विज्ञापनबाट २४ हजार ४ सय ७२ पदसंख्याको पदपूर्तिका लागि विज्ञापन प्रकाशन गर्ने सहमति प्रदान गरिएको छ।
- सुरक्षा निकाय तथा संगठित संस्था तर्फका विज्ञापनमा कुल ३ लाख ३८ हजार ३ सय ९१ दरखास्त सम्बन्धित निकायमै संकलन भएका छन्। उक्त विज्ञापनका लागि आयोगबाट लिईएका लिखित परीक्षाहरूमा कुल १ लाख ९८ हजार ६ सय ८२ जना उम्मेदवार सम्मिलित भएका छन्, जसमध्ये ३७ प्रतिशत महिला र ६३ प्रतिशत पुरुष रहेका छन्। उक्त मध्ये, यस अवधिमा कुल ६ सय ५९ वटा विज्ञापनका लिखित नतिजाहरू प्रकाशन गरिएको छ।
- प्रतिवेदन अवधिमा आयोगको कार्यसम्पादनका लागि ५७ करोड ३३ लाख बजेट खर्च भएको छ भने २६ करोड राजस्व संकलन भएको छ।

आयोगका गत विगतका प्रतिवेदनमा नेपाल सरकारलाई दिईएका सुझाव कार्यान्वयनको स्थिति समीक्षा गरी यस प्रतिवेदनमा अलग्गै परिच्छेदमा प्रस्तुत गरिएको छ। आयोगको क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने विषयहरूमा आयोगसँग परामर्श नै नलिईएको सम्बन्धमा सरकार गम्भीर बन्ने अपेक्षा सहित यस प्रतिवेदनमा प्रस्तुत गरिएको छ। यसका साथै केही महत्वपूर्ण नीतिगत विषयहरूमा यस प्रतिवेदन मार्फत नेपाल सरकारलाई सुझावहरू दिईएको छ।

२०७६ साल कार्तिक १९ गते, मंगलबार

(देबीप्रसाद सुवेदी)

सहायक प्रवक्ता